

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การดำเนินงานตามแนวทาง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

The Development of the Learning Process Model for Implementation on Sufficiency Economy Philosophy

เทิดศักดิ์ สุพันธ์

Terdsak Suphandee

สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Corresponding author, E-mail : Terdsakspd@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้แนวทางการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบ คือ แหล่งเรียนรู้ต้นแบบแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดชัยภูมิ เครื่องมือและเทคนิคที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาจากสภาพจริง ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบกระบวนการเรียนรู้แนวทางการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ประกอบด้วย กิจกรรมด้านอาหาร ได้แก่ ปลูกข้าวนาปี ผลผลิตส่วนใหญ่ใช้บริโภคในครัวเรือน ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมี มีการปรับปรุงดินโดยการไถกลบตอซัง และปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน และการปลูกไม้ผลเพื่อไว้บริโภคในครัวเรือน ให้สามารถมีผลไม้ตามฤดูกาลไว้บริโภค การปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ กลุ่มกิจกรรมเพิ่มรายได้ เช่น ปลูกมันสำล้ง เพื่อเป็นรายได้หลักของครัวเรือน ปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ เพื่อจำหน่ายและเป็นรายได้ประจำของครัวเรือน ปลูกกล้วยน้ำว้า เป็นแนวขอบเขตและใช้เป็นแนวกันลม ผลผลิตจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้ตลอดทั้งปี การขุดบ่อเลี้ยงปลา โดยเลี้ยงแบบผสมผสานในสภาพธรรมชาติ จำหน่ายและเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน กลุ่มกิจกรรมด้านการใช้สอย ได้แก่ ปลูกสมุนไพรเพื่อใช้เป็นยาสามัญประจำบ้านและเพื่ออนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้านให้คงอยู่ และการปลูกไม้ยืนต้น กลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ การใช้ประโยชน์จากสิ่งเหลือใช้ เช่น ใช้ฟางข้าวมาเป็นวัสดุคลุมดิน และนำเศษวัชพืชมาใช้ในการทำปุ๋ยหมักและให้อาหารปลา ใช้เศษผักผลไม้มาใช้ในการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ

2. ผลการพิจารณาความสอดคล้อง ของเนื้อหาสาระของรูปแบบการดำเนินการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ทุกข้อรายการพิจารณามีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกค่า

3. เพื่อคุณลักษณะของบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การมีทัศนคติและมีความศรัทธาเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การมีความรู้ในปรัชญา หลักการ การปฏิบัติ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงให้ทราบอย่างทั่วถึง ซึ่งเห็นความสำคัญ คุณประโยชน์ การนำความรู้ที่ได้จากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับการประกอบอาชีพของตน การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่น ๆ ในชุมชน การตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ

คำสำคัญ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ; รูปแบบกระบวนการเรียนรู้

ABSTRACT

This research aims to study the characteristics of individuals to contribute to the successful implementation of the sufficiency economy philosophy and develop a learning process, guiding the implementation of the sufficiency economy philosophy. Collected the data in Resources for the implementation of the sufficiency economy philosophy in Chaiyaphum province. Tools and techniques used in this study were consistent evaluation of the model, indepth interviews and a study of actual conditions Data analysis is performed using the average and content analysis. The results showed that

1. The learning process model for implementation on sufficiency economy philosophy. Activities include a variety of activities include food, including rice crop yield mainly used for household consumption. Grown without the use of chemicals Improving the soil by plowing stubble. Crops and manure to improve the soil to plant fruit for the household consumption. Allowing the consumption of seasonal fruit. Growing organic vegetables in consumer activity and increased revenue for the area to grow, it is the main income of the household. Growing organic vegetables to income distribution to households. Banana growers A boundary line and a vertical wind. Distribution yield is the extra income throughout the year. Digging a fish pond by polyculture in its natural state. Distribution and use for household consumption. The activities include a living plant to use as a herbal Medicine to conserve local herbs to remain. Planting perennial vegetables, home-grown activities include the introduction of residues such as rice straw as mulch. Remove weeds and debris into the compost. And fish Use scraps of vegetables used to make bio-fertilizer.

2. The results of the compliance the contents of the form elements that determine the sufficiency economy philosophy. With the consideration of the experts found. All items considered consistent with the value of 1.00 each.

3. The characteristics of individuals to contribute to the successful implementation of the sufficiency economy philosophy, including the attitude and faith about the philosophy of sufficiency economy. Having knowledge of the philosophy of sufficiency economy principle to comply fully. Publicity about the economy just enough to know it thoroughly. You pointed out the importance of the knowledge gained from the philosophy of sufficiency economy adapted to their career. To learn more about the philosophy of sufficiency economy. Knowledge about the core. The sufficiency economy philosophy to convey to others in the community to realize the importance of following the philosophy of sufficiency economy that help develop the economy.

Keywords : Sufficiency Economy Philosophy ; The Learning Process Model

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

ช่วงทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการยอมรับจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และได้มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการดำเนินงาน โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบแนวคิดในการวางแผนพัฒนาประเทศ โดยได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศตั้งแต่ฉบับที่ 8 - 10 (พ.ศ. 2540 - 2554) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ปรับปรุงยุคแล้วจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545 - 2559) ขึ้นโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดแผน โดยยึดหลักการที่ว่า “คน” เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาการศึกษา [1] มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมสามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มุ่งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน นอกจากนี้โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ได้จัดพิมพ์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำไปเผยแพร่ใน 135 ประเทศ

[2] เพื่อให้ประเทศต่าง ๆ ได้มีโอกาสรับรู้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงอย่างกว้างขวาง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเน้นเรื่องของ เศรษฐศาสตร์และการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นหลัก แต่เมื่อศึกษาหลักสำคัญแล้วจะพบว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงนำกรอบแนวคิดของปรัชญาทางการศึกษาหลายปรัชญามาบูรณาการกันอย่างสมดุลและเหมาะสม เพื่อกำหนดเป็นแนวทางพื้นฐาน กรอบแนวคิดของปรัชญาดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาของประเทศไทยปัจจุบันได้อย่างสอดคล้อง โดยให้ความสำคัญกับ “คน” และ “พื้นที่” เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา [1] และมีหลักดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ ความพอประมาณ คือความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคมความพร้อมของสถานศึกษา และความสามารถและความถนัดของผู้เรียน หลักความมีเหตุผล คือการปลูกฝังให้เกิดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับผู้เกี่ยวข้อง ให้เป็นคนมีเหตุผล คือทำกิจกรรมด้วยความรู้ ความเข้าใจถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำ โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รู้จักเชื่อมโยงกระบวนการจากจุดเริ่มต้นสู่ผลลัพธ์ และปฏิบัติตามพื้นฐานของความรู้และประสบการณ์ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ให้มีการเรียนรู้ตลอดเวลา การมีภูมิคุ้มกันในตัวเองคือ เน้นหลักการพึ่งตนเอง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งที่ควบคุมไม่ได้ทั้งที่มาจากภายในและภายนอกประเทศ มีวิสัยทัศน์และพยากรณ์อนาคตอย่างมีหลักการและเหตุผลและการดำเนินการจะประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายได้นั้น จำเป็นต้องมีเงื่อนไขประกอบ 2 อย่าง คือ การมีความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาการ การจัดการศึกษาต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสอดคล้องสมดุลและบูรณาการทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ด้านวิทยาศาสตร์และสังคม และด้านคุณธรรม มีความรอบคอบ รู้จักประยุกต์และเชื่อมโยงความรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อการวางแผนก่อนตัดสินใจนำไปปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน การมีคุณธรรมด้านจิตใจ และด้านการกระทำหรือแนวทางในการดำเนินชีวิต

ในปัจจุบันประชาชนชาวไทย ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต การพัฒนาระบบเกษตรกรรม และมีบุคคลที่เป็นตัวอย่างมากมายในสังคมไทย

บุคคลเหล่านี้มีหลักการ แนวคิด พื้นฐานจากอะไรบ้างจึงทำให้สามารถดำเนินตามแนวทางดังกล่าวได้อย่างดี มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จ มีรูปแบบการดำเนินงานอย่างไร และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนได้อย่างไร ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้การดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อคุณลักษณะของบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาและพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้การดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและรวบรวมแหล่งเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตจังหวัดชัยภูมิ

กลุ่มเป้าหมาย คือ แหล่งเรียนรู้ต้นแบบตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัยดำเนินการสำรวจและวางแผนเพื่อลงพื้นที่จริงทุกแหล่งเรียนรู้ที่เป็นต้นแบบในจังหวัด ชัยภูมิ ประกอบด้วย

1. แหล่งเรียนรู้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นายอุทัย ลากเกิด อายุ 52 ปี วัน/เดือน/ปีเกิด วันที่ 7 มิถุนายน 2505 ที่อยู่ บ้านเลขที่ 47 หมู่ 7 บ้านท่าแตง ตำบลกุดน้ำใส อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ
2. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน นายบุญชิต สมัตถะ บ้านเลขที่ 90 หมู่ที่ 15 ตำบลหนองแวง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ
3. ศูนย์เรียนรู้เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบตำบลหนองไผ่ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- แบบสำรวจแรงจูงใจในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
- แบบบันทึกการสัมภาษณ์

- กล้องถ่ายภาพ และบันทึกวิดีโอ

ดำเนินการพัฒนาเครื่องมือให้มีคุณภาพตามหลักการวิจัยเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาและพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้การดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มเป้าหมาย คือ เกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ พร้อมพื้นที่จริงตามกระบวนการดังนี้

1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานในสถานที่จริง
2. การวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานจากหลาย ๆ แห่ง
3. การสังเคราะห์เพื่อให้ได้รูปแบบในการดำเนินงาน
4. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากผู้เชี่ยวชาญและผู้ดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบผลสำเร็จ
5. สรุปรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การตรวจสอบร่างรูปแบบ

ดำเนินการตรวจสอบรูปแบบโดยประยุกต์ใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) ของเนื้อหาสาระของร่างรูปแบบตามองค์ประกอบที่กำหนดกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบรูปแบบได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ด้านการวิจัย และด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 3 คน ดังนี้

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา และด้านการวิจัย จำนวน 2 คน กำหนดคุณสมบัติดังนี้ 1) มีประสบการณ์ในการสอนทางการบริหารการศึกษามากกว่า 3 ปี 2) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา หรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง 3) มีผลงานการวิจัยเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น เคยได้รับทุนวิจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ และ 4) มีความเต็มใจในการให้ความคิดเห็นในเรื่องที่วิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ปฏิบัติจำนวน 1 คน กำหนดคุณสมบัติในการเลือก ดังนี้ 1) ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง หรือเป็นผู้ที่สังคมให้การยอมรับว่ามีความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความเต็มใจในการให้ความคิดเห็นใน

เรื่องที่วิจัย

ดำเนินการปรับปรุงร่างรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำแบบสอบถามที่มีลักษณะปลายเปิด (Open ended) มาทำการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ แล้วจำแนกเป็นประเด็นตามกรอบแนวคิดการวิจัย และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Description analysis) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และร้อยละ (Percentage) ประกอบการนำเสนอผลการวิจัย

2) วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence : IOC) ของเนื้อหาสาระของร่างรูปแบบตามองค์ประกอบที่กำหนดกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ [3]

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. รูปแบบของแนวทางดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย กิจกรรมที่หลากหลาย ดังนี้

กิจกรรมไร่นาสวนผสม ประกอบด้วย กิจกรรมด้านอาหาร ได้แก่ ปลูกข้าวนาปี ผลผลิตส่วนใหญ่ใช้บริโภคในครัวเรือน ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมี มีการปรับปรุงดินโดยการไถกลบตอซัง และปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน ปลูกไม้ผล เช่น มะม่วง ลำไย ชมพู มะละกอ ลิ้นจี่ เงาะ ละคร เพื่อไว้บริโภคในครัวเรือน ให้สามารถมีผลไม้ตามฤดูกาลไว้บริโภค การปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ ไว้บริโภค กลุ่มกิจกรรมเพิ่มรายได้ ได้แก่ ปลูกมันสำลหลัง พื้นที่ เพื่อเป็นรายได้หลักของครัวเรือน ปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ ได้แก่ สาระแหน่ แมงลัก โหระพา กระเพรา พริก ข่า เพื่อจำหน่ายและเป็นรายได้ประจำของครัวเรือน ปลูกกล้วยน้ำว้า เป็นแนวขอบเขตและใช้เป็นแนวกันลม ผลผลิตจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้ตลอดทั้งปี การชุดบ่อเลี้ยงปลา โดยเลี้ยงแบบผสมผสานในสภาพธรรมชาติ จำหน่ายและเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน กลุ่มกิจกรรมด้านการใช้สอย ได้แก่ ปลูกสมุนไพร เพื่อใช้เป็นยาสามัญประจำบ้าน และเพื่ออนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้านให้คงอยู่ ปลูกผักพื้นบ้านยืนต้น เช่น แคบ้าน ผักหวาน ลูกยอ สะเดา ปลูกไม้ยืนต้น เช่น ยูคาลิปตัส สักทอง มะค่าโมง เต็งรัง ยางนา

ประดู่ ไม้เป็นต้น โดยได้นำแนวคิดการปลูกป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง มาใช้ปลูกไม้ยืนต้น กลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ มีการนำสิ่งเหลือใช้ เช่น ใช้ฟางข้าวมาเป็นวัสดุคลุมดิน และนำเศษวัชพืชมาใช้ในการทำปุ๋ยหมัก และให้อาหารปลา ใช้เศษผักผลไม้มาใช้ในการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ แนวคิดในการทำงานที่สำคัญ “ไม่เลือกงานไม่ยากจน” “กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน” “ทำทุกอย่างที่ใช้ ใช้ทุกอย่างที่ทำ”

ภาพที่ 1 แหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผลการพิจารณาความสอดคล้อง ของเนื้อหาสาระของรูปแบบตามองค์ประกอบที่กำหนดกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ทุกข้อรายการพิจารณา มีค่าความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 ทุกค่า แสดงให้เห็นว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบที่มีองค์ประกอบครบถ้วนตาม การดำเนินงานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครอบคลุม หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน และ ความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

3. คุณลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การที่จะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สำเร็จเป็นที่ยอมรับต้องประกอบไปด้วยปัจจัยหลายอย่าง ประกอบด้วย การมีทัศนคติและมีความศรัทธาเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การมีความรู้ในปรัชญาหลักการการปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ ต้องมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเพียงให้ทราบอย่างทั่วถึง ซึ่งให้เห็นความสำคัญ คุณประโยชน์ การตระหนักในความคิดที่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีประโยชน์ต่อ

การดำเนินชีวิต การนำความรู้ที่ได้จากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับการประกอบอาชีพของตน การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่น ๆ ในชุมชน การตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า มีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ และการส่งเสริมให้คนไทยทุกคนควรจะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตภายใต้สภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของแนวทางดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย คือ กิจกรรมไร่สวนผสม ประกอบด้วย กิจกรรมด้านอาหาร ได้แก่ ปลูกข้าวนาปี ผลผลิตส่วนใหญ่ใช้บริโภคในครัวเรือน ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมี มีการปรับปรุงดินโดยการไถกลบตอซัง และปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน ปลูกไม้ผล เช่น มะม่วง ลำไย ชมพู มะละกอ ลิ้นจี่ เงาะ ละครุด เพื่อไว้บริโภคในครัวเรือน ให้สามารถมีผลไม่ตามฤดูกาลไว้บริโภค การปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ ไว้บริโภค กลุ่มกิจกรรมเพิ่มรายได้ ได้แก่ ปลูกมันสำหรั่ง พันธุ์ เพื่อเป็นรายได้หลักของครัวเรือน ปลูกผักสวนครัวปลอดสารพิษ ได้แก่ สาระแน มะม่วงหาวมะนาวโห่ ฝรั่ง กล้วย กล้วยน้ำว้า เป็นแนวขอบเขตและใช้เป็นแนวกันลม ผลผลิตจำหน่ายเป็นรายได้เสริมได้ตลอดทั้งปี การขุดบ่อเลี้ยงปลา โดยเลี้ยงแบบผสมผสานในสภาพธรรมชาติ จำหน่ายและเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน กลุ่มกิจกรรมด้านการใช้สอย ได้แก่ ปลูกสมุนไพร เพื่อใช้เป็นยาสามัญประจำบ้าน และเพื่ออนุรักษ์สมุนไพรพื้นบ้านให้คงอยู่ ปลูกผักพื้นบ้านขึ้นต้น เช่น แคบ้าน ผักหวาน ลูกยอ สะเดา ปลูกไม้ยืนต้น เช่น ยูคาลิปตัส สักทอง มะค่าโมง เต็งรัง ยางนา ประดู่ ไม้ เป็นต้น โดยได้นำแนวความคิดการปลูกป่า 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง มาใช้ปลูกไม้ยืนต้น กลุ่มกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ มีการนำสิ่งเหลือใช้ เช่น ใช้ฟางข้าวมาเป็นวัสดุคลุมดิน และนำเศษวัชพืชมาใช้ในการทำปุ๋ยหมัก และให้อาหารปลา ใช้เศษผักผลไม้มาใช้ในการทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ จะเห็นได้ว่า กิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในรูปแบบการดำเนินงานนี้ได้เกิดจาก

การถอดบทเรียน ประสบการณ์ สภาพจริง มาจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้มีรูปแบบซึ่งประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ อันจะทำให้สามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของคนทั่วไป หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ได้ ในโอกาสต่อไป อีกทั้งผลการพิจารณาความสอดคล้อง ของเนื้อหาสาระของรูปแบบตามองค์ประกอบที่กำหนดกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญพบว่า ทุกข้อรายการพิจารณามีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกค่า แสดงให้เห็นว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่มีองค์ประกอบครบถ้วนตามการดำเนินงานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครอบคลุม หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล ภูมิคุ้มกัน และ ความรู้คุณธรรม สามารถนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

ผลการวิจัยดังกล่าวมีลักษณะเป็นรูปแบบ กิจกรรม และแนวทางปฏิบัติ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงาน สถานศึกษาได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Khamthod, Suriya. [4] ที่ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดนาค พบว่า หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดนาคนิมิตร ที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพเนื่องจาก 1. ประสิทธิภาพด้านความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสมของร่างหลักสูตร ทั้งฉบับอยู่ในระดับมีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 ด้านความสอดคล้องของร่างหลักสูตร ทั้งฉบับมีความสอดคล้องเท่ากับ 0.90 และด้านความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ ทั้งฉบับมีความสอดคล้องเฉลี่ยเท่ากับ 0.86 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Srinuan, Pinmanee. [5] ที่ได้ศึกษาและสร้างโปรแกรมพัฒนาการปฏิบัติตนตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ทั้งในด้านความหมายและด้านความสำคัญอยู่ในระดับมาก อีกทั้งเจตคติต่อความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ทั้งในด้านความคิดด้านความรู้สึกและด้านแนวโน้มที่

จะแสดงพฤติกรรมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ส่วนการปฏิบัติตนตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียง ทั้งในด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผลและด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความรู้เกี่ยวกับความเป็นอยู่อย่างพอเพียงและเจตคติต่อความเป็นอยู่อย่างพอเพียงกับการปฏิบัติตนตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียง พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) นักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการปฏิบัติตนตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีคะแนนการปฏิบัติตนตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียงทั้งโดยรวมและรายด้านสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) นักเรียนกลุ่มที่ได้เข้าร่วมโปรแกรมพัฒนาการปฏิบัติตนตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียง มีคะแนนการปฏิบัติตนตามแนวทางความเป็นอยู่อย่างพอเพียงทั้งโดยรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การที่จะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้สำเร็จเป็นที่ยอมรับต้องประกอบไปด้วยปัจจัยหลายอย่าง ประกอบด้วย การมีทัศนคติและมีความศรัทธาเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การมีความรู้ในปรัชญา หลักการ การปฏิบัติ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ ต้องมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเพียงให้ทราบอย่างทั่วถึง ซึ่งให้เห็นความสำคัญ คุณประโยชน์การตระหนักในความคิดที่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การนำความรู้ที่ได้จากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับการประกอบอาชีพของตน การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การนำความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นๆ ในชุมชน การตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า มีส่วนช่วย แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ การส่งเสริมให้คนไทยทุกคนควรจะนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ ใน การดำรงชีวิตภายใต้สภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการนำรูปแบบการดำเนินงานตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ได้จากงานวิจัยนี้ เผยแพร่สู่ประชาชนทั่วไป หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริง
2. ควรมีการส่งเสริม สนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีประยุกต์ใช้ให้แพร่หลายในประเทศไทย
3. ควรมีการฝึกอบรม คณาจารย์แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์จริงจริง มีการกำกับติดตามจนสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม
4. ควรประชาสัมพันธ์และสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า มีส่วนช่วย แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิที่ให้การสนับสนุนทุนเพื่อใช้ในการวิจัย และกราบของพระคุณผู้ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อการวิจัยครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] Office of the National Education Commission. (2002). **National Education Act 1999**. Bangkok : Sky Book.
- [2] United Nations Development Programme-UNDP. (2007). **Human Development Report of Thailand 2007 Sufficiency Economy and Human Development**. Bangkok : United Nations Development Programme in Thailand.
- [2] Office of the Royal Development Projects Board. (2007). **The Portfolio Contest According to the Sufficiency Economy Philosophy**. Bangkok : Office of the Royal Development Projects Board.
- [3] Phattiyathanee, Somnuek. (2001). **Educational Measurement**. 3rd. Kalasin : Prasarn Printing.

- [4] Khamthod, Suriya. (2010). **The development of school curriculum in social, religion and culture group on sufficient economy of prathomsuksa 4 students, Watnagnimit School.** Master of Education (Elementary Education). Bangkok : Srinakharinwirot University.
- [5] Srinuan, Pinmanee. (2009). **Study and Building the Development Program of Practices According to Sufficiency Approach of the 6th Primary School Student.** Master of Education (Guidance Psychology). Bangkok : Srinakharinwirot University